

**Toelichting enquête
Herziening van het Europees beleid voor biologische landbouw – Wetgeving en actieplan**

1. Situering

Biologische voedingsproducten zijn beschermd. Voeding mag enkel “biologisch” genoemd worden, indien het voldoet aan een lastenboek die vastgelegd is in Europese wetgeving. Dat lastenboek betreft de volledige voedselketen, vanaf de boer tot de winkel.

Bovendien moeten producenten, verwerkers, distributeurs en verkooppunten van biologische producten bijkomende controles ondergaan door speciale, daarvoor erkende, controle instanties. Vandaag wilt Europa de biologische regelgeving evalueren. Daarbij wil de Europese Commissie ook weten wat de burgers verwachten van bio. Om daar zicht op te krijgen heeft Europees Commissaris voor Landbouw, Dacian Ciolos, een grootschalige enquête gelanceerd.

Twee dagen na de lancering, waren al liefst 1.400 antwoorden doorgestuurd. Je kan de enquête invullen van 15 januari tot 10 april 2013.

2. Geef je mening

Ook jij mag niet ontbreken! Via deze [link](#) kan je de vragenlijst invullen. Hieronder vind je achtergrondinformatie die nuttig kan zijn om één en ander te duiden. Her en der zal je vaststellen dat vragen niet altijd met een eenvoudig “ja”, “neen” of “geen mening” te beantwoorden zijn. Jammer genoeg laat de Commissie bij de vragen geen ruimte voor een persoonlijke toelichting of motivatie. Daarom stellen Bioforum Vlaanderen en Velt deze toelichting op. We geven bewust geen stemadvies. Jij, als consument, kan zelf je mening geven. Maar we willen wel meer duiding geven bij een aantal vragen die de Europese Commissie stelt. Kwestie dat je met kennis van zaken je mening kan uiten.

Je kan ook nog een mail sturen naar AGRI-ORGANIC-CONSULTATION@ec.europa.eu om bijkomende opmerkingen te maken. Hou je niet in om van die mogelijkheid gebruik te maken.

3. Toelichting bij de enquête

Vragen 2.4 & 2.5 – De prijs van bio

Bioproducten zijn gemiddeld 30 à 50% duurder, met groot verschillen per productcategorie. Uit Duits onderzoek blijkt dat een meerprijs van 45 euro per maand nodig is voor het hele gezin om alles bio aan te kopen. Wanneer het gezin zijn eetgewoontes bijstelt en een derde minder vlees, zoetwaren en jam eet, is er nauwelijks een meerprijs. Bio hoeft dus niet duur(der) te zijn. Er zijn veel factoren die de prijs van een bioproduct bepalen: de kleinschaligheid van de sector, hogere bijkomende kosten (bv. meer ruimte voor de dieren), lagere opbrengsten (bv. trager vetmesten van dieren), intensiever werk (bv. mechanische onkruidbestrijding) en bijkomende kosten van de controle op bio.

Bio staat voor een landbouwsysteem dat zorgvuldig omspringt met de aarde, plant, dier en mens. Door andere keuzes vervuult de biolandbouw de bodem en het water niet of duidelijk minder. Deze externe kosten (zoals pesticiden & nitraat in het water, uitstoot van broeikasgassen, verlies van biodiversiteit, negatieve effecten van pesticiden op de gezondheid van mensen, enz.) liggen bij de gangbare landbouw vier keer hoger dan in bio. Deze kosten worden echter niet verrekend in de prijs die je betaalt in de winkel, maar afgewenteld op de maatschappij en geven dus een vals gevoel van ‘goedkoop’. Een bio-ei kost meer, maar staat ook voor een beter leven voor de kip met kwaliteitsvol voer, en de mogelijkheid om buiten te lopen.

Vraag 3.1 - Kleine bedrijven en harmonisering

Met harmonisering wordt bedoeld dat dezelfde regels moeten gelden in alle Europese lidstaten. Dit is van belang omdat er vrij verkeer van goederen is tussen de verschillende lidstaten. Dank zij harmonisatie heb je dan de garantie dat geïmporteerde bioproducten voldoen aan dezelfde criteria als de Belgische. De biologische regelgeving is in hoge mate geharmoniseerd, maar her en der is er nog werk aan de winkel. Op zich heeft harmonisatie voordelen, maar voor de ontwikkeling van kleine biobedrijven zijn andere factoren van groter belang, oa. beschikbaarheid van grondstoffen, regionale ontwikkeling van de biosector of de mogelijkheid om op regionaal vlak samen te werken voor de distributie. De harmonisering lijkt ons een beperkte factor voor de ontwikkeling van kleine biologische landbouwbedrijven.

Vragen 4.1 & 4.2 – Aanscherpen van normen voor biologische producten

Verduurzaming van de landbouw is absoluut noodzakelijk. Bio heeft een voorbeeldfunctie omtrent hoe dit kan. Daarbij is het belangrijk dat de biologische sector zich ook in de toekomst blijft onderscheiden, en dat het continu aandacht heeft voor de maatschappelijke relevante thema's.

Onder 4.2 laat de Commissie – in zeer algemene termen – je kiezen tussen enkele mogelijkheden. “De regels strenger maken” spreekt voor zich. Met “flexibel” bedoelt de Commissie de mogelijkheid om, wanneer het écht niet anders kan, af te wijken van een bepaalde regel. Een voorbeeld: in principe moet een bioboer biologisch zaaizaad gebruiken. In de praktijk is hij daarvoor afhankelijk van het marktaanbod. Gevolg: voor een aantal gewassen kan je geen geschikt biologisch zaaizaad vinden. In dergelijk geval kan een bioboer dan een toelating krijgen om gangbaar, niet-chemisch ontsmet, zaaizaad te gebruiken. Zonder deze flexibiliteit zou het in een aantal gevallen niet meer mogelijk zijn om nog verder te gaan met het biologisch bedrijf. Vragen 4.10 tot 4.12 gaan daar ook over. “Sancties of boetes invoeren” is ook duidelijk. In België is een wettelijk sanctiesysteem voorzien dat controle instanties gebruiken wanneer ze inbreuken vast stellen. Maar dat is niet van toepassing in elke Lidstaat.

Vragen 4.3 & 4.4 – Pesticidenresidu's

Vragen 4.3 en 4.4 hebben betrekking op de aanwezigheid van pesticidenresidu's in biologische voedingsmiddelen. In België zijn de controle instanties verplicht om stalen te nemen, en mogen er geen residugehaltes voorkomen die hoger zijn dan 1,5 maal de detectielimiet. België is hier een voorloper in Europa, we zijn hier strenger dan de meeste andere Europese lidstaten.

De stalen worden genomen bij bioboeren met een verhoogd risico, bv. als er de voorbije jaren onregelmatigheden vastgesteld zijn. Of op specifieke producten waar de kans op de aanwezigheid van residu's het grootst geacht wordt. Staalnames en analyses uitvoeren kost geld, daarom worden ze gericht en steekproefsgewijs genomen. De interpretatie van de analyseresultaten creëert soms discussies: wat doe je bijvoorbeeld in het geval van historische vervuiling van de bodem waarop de bioboer teelt? Of hoe beoordeel je drift, waarbij pesticidenresidu's van je gangbare boer naast jouw perceel, door de wind bij jou terecht komen? Anderzijds, als consument verwacht je natuurlijk dat bioproducten geen pesticidenresidu's bevatten.

Vragen 4.5 tot 4.9 – GGO's

In de biologische landbouw en verwerking is het gebruik van GGO's niet toegestaan. Daarom zijn biologische producten voor jou, als consument, de beste garantie om geen ggo's op je bord te krijgen. Maar hoe gaat de biosector om met een eventuele besmetting met de producten van GGO-landbouwers? De biosector wordt hier in het nauw gedreven. Wanneer GGO-gewassen in de toekomst in de EU massaal zouden worden geteeld, zoals nu al het geval is in de VS, hoe kan je dan als bioboer vermijden dat je product besmet geraakt, in een context waar de ggo-regelgeving geen garanties biedt op ggo-vrije teeltzones? Wie moet opdraaien voor de kosten wanneer dat gebeurt? Dat zijn zaken die moeilijk te regelen zijn via de biowetgeving, maar zouden moeten opgenomen worden in GGO-regelgeving. Helaas laat deze enquête (vragen 4.5 tot 4.9) geen ruimte voor zo'n bedenkingen of concrete suggesties. Hou je niet in voor een persoonlijke reactie via het mailadres onderaan de enquête.

Vragen 4.13 & 4.14 - Oorsprong veevoerders

Lokale productie is van belang om de kringlopen goed te sluiten. Tegelijkertijd wordt zo het energieverbruik door transport beperkt. In regio's zoals Vlaanderen waar de grond schaars (en duur) is, is het echter niet altijd gemakkelijk om je biologische voeders dicht in de buurt te vinden of om die in voldoende hoeveelheid zelf te produceren. Eén en ander hangt ook af van de mate waarin de biologische akkerbouw zich ontwikkelt in die regio. Daar heb je als boer niet altijd vat op. Vraag 4.14 is een mooie illustratie van dergelijke tekorten.

Vraag 4.16 - Procedure voor het toelaten van stoffen

Deze vraag is heel moeilijk te beantwoorden wegens het ontbreken van de nodige nuances. We lichten het toe aan de hand van een voorbeeld: meststoffen. Het toelaten van kunstmeststoffen heeft allerlei nadelen en is strijdig met de basis van biologische productie, omdat op die manier de voeding van de plant gereduceerd wordt tot stikstof, fosfaat en kalium. In bio voeden we de bodem en houden we die gezond, en de bodem voedt vervolgens de plant. Daarvoor hebben we organische meststoffen nodig. Je hebt als bioboer wel degelijk bodemverbeteraars en meststoffen nodig, bv. compost of stalmest. Terwijl het niet de bedoeling is dat kunstmest toegelaten wordt. Deze nuances ontbreken volledig in deze vraagstelling. Gelijkaardige bedenkingen gelden voor de andere opgesomde producten (pesticide, voeder, additieven, reinigings- en desinfectiemiddelen, technische hulpstoffen) in bio. Uiteraard kan het niet de bedoeling zijn om steeds meer gebruik te maken van externe inputs. Indien er toch worden toegelaten, dan moet dat voorafgegaan worden door een grondige analyse op vlak van veiligheid, gezondheid, milieu-effecten en dierenwelzijn.

Tegelijkertijd is het dan weer opmerkelijk dat de vragenlijst met geen woorden rept over substraatteelt. Momenteel is teelt in substraat niet toegelaten, maar wordt door sommigen aangedrongen om dit wel mogelijk te maken. Dit zou echter in strijd zijn met de basis van bio. Bij een biologisch productiesysteem vormen de bodem en de bodemprocessen de basis. Biologische landbouw draagt bij tot een gezonde bodem, door aan de hand van organische bemesting het bodemleven in al zijn diversiteit te stimuleren. Biologische gewassen krijgen hun voeding niet rechtstreeks toegediend, maar via het bodemecosysteem. Zo draagt bio bij tot een goede bodemstabiliteit en verhindert het bodemerosie. De afhankelijkheid van externe inputs wordt tot een absoluut minimum beperkt. En bovendien krijg je ook sterkere gewassen met een uitgebreid wortelgestel, die daardoor ook beter zijn qua smaak.

Als je hierover een opmerking wilt maken, dan kan dat wel door een bericht te sturen naar het mailadres onderaan de enquête.

Vragen 7.1 tot 7.6 - Controle

De controle is één van de zaken waar de harmonisatie op Europees niveau momenteel minder ver gerealiseerd is. De Lidstaten zijn zelf bevoegd om de controle te organiseren. Overheden kunnen dit zelf doen, of ze kunnen daarvoor privébedrijven (die aan een aantal criteria voldoen) erkennen. In België is dat zo, met als meest bekende controle instanties TÜV Nord Integra en Certisys. De Europese wetgeving stelt dat de controle moet gebeuren op basis van een risico-evaluatie. Dat betekent dat bedrijven met een groter risico op inbreuken (bv. verwerkers die zowel bio als gangbaar verwerken, bedrijven waar in het verleden inbreuken zijn vastgesteld, ...) meer moeten gecontroleerd worden. Er zijn nog geen Europese criteria vastgelegd voor een minimum aantal staalnames (zie hierboven) of een minimum aantal steekproefcontroles of onverwachte controles. Dit laatste bestaat wel in België, maar is niet van kracht in heel wat andere Lidstaten.

Op dit ogenblik wordt de controle in België op bedrijfsniveau uitgevoerd. Maar er wordt ook nagedacht over groepscontrole en –certificatie. In ontwikkelingslanden is zulke groeps-certificatie reeds van toepassing. Zo worden bv. niet alle 1.000 boeren die biologische koffie telen voor een coöperatie apart gecontroleerd. Wel is er een doorgedreven controle op de coöperatie, met steekproefsgewijze controles bij enkele koffieboeren. Indien er onregelmatigheden zijn bij de coöperatie, dan heeft dit meteen gevolgen voor alle aangesloten boeren. Bij zo'n aanpak gaan boeren elkaar opvolgen. Ze

bezoeken elkaars bedrijf en geven elkaar tips om het nog beter te doen. Dit vergt natuurlijk meer inspanningen voor de boeren zelf, maar ook meer voldoening.

Vragen 8.1 en 8.2 – handel met landen buiten de EU

Onderhandelingen om meer handel in bio mogelijk te maken met niet-EU landen, zijn niet gemakkelijk. Het “equivalent” beschouwen van lastenboeken uit twee verschillende landen is een complexe aangelegenheid. Wat voor de ene een evidentie lijkt, kan voor de andere een bijkomstigheid zijn. Dit is bijvoorbeeld gebleken met de equivalentie tussen de VS en de EU. Vooreerst ging het om een ontransparant proces, en bovendien blijven er onduidelijkheden en discussies bestaan (bv. over het gebruik van vitaminen). Indien de verschillen te groot zijn, kan er ook marktverstoring ontstaan. Ook moet vermeden worden dat de eigen Europese wetgeving op termijn wordt gestuurd door de wetgeving in derde landen.

4. Meer info

- Esmeralda Borgo, beleid en wetgeving, Bioforum Vlaanderen, esmeralda.borgo@bioforumvl.be, 03-286 92 66
- Geert Gommers, diensthoofd kennis, Velt geert.gommers@velt.be, 03-287 80 95